

شرکت بازرگانی و تامین مالی ایران و چین

نبود شفافیت در همکاری ایران و چین، بستری برای فساد و رانت خواری

پرده برداری
از
حقایق ناگفته

دور زدن تحریم‌های
آمریکا با
مشارکت
با چین

شرکت بازرگانی و تامین مالی ایران و چین

یافته‌های اصلی

۱. معرفی

شرکت بازرگانی و تامین مالی ایران و چین (که با نام «شورای بازرگانی ایران و چین» و بعداً با عنوان «اتاق بازرگانی مشترک ایران و چین» شناخته شده است)، یکی از نهادهای هماهنگ‌کننده و از جمله نخستین تأثیرگذاراندر مناسبات تجاری و بازرگانی دوجانبه بین بخش خصوصی و نیمه‌دولتی میان ایران و چین است.¹ این نهاد که در ابتدا «شورای بازرگانی ایران و چین» نام داشت، توسط ۶۵ تاجر بانفوذ ایرانی در سال ۲۰۰۱ تاسیس شد سپس به «اتاق بازرگانی ایران و چین» تغییر نام یافت و همچنان نیز به همین نام شناخته می‌شود. تا کنون میزان مبادلات تجاری ایران با چین به ۲۰ میلیارد دلار رسیده است؛ ایران با رقمی در حدود ۱۶۰ میلیارد دلار، شریک اصلی چین در صادرات نفت، فرآورده‌های نفتی و مواد معدنی به‌شمار می‌رود.²

۲. ارتباطات و فعالیت‌های مشکوک دزدسالاری

از بنیانگذاران کلیدی این اتاق اسدالله عسگراولادی، یکی از تاجران بانفوذ و مورد اعتماد رهبر جمهوری اسلامی بود. حبیب‌الله عسگراولادی، برادر اسدالله، پس از انقلاب سال ۱۳۵۷ وزیر بازرگانی چندین دولت در ایران بود. وی یکی از سه نفری بود که از سوی روح‌الله خمینی به عضویت هیئت امنای «ستاد اجرای فرمان امام» (EIKO) منصوب شد. این امر او را در موقعیتی قرار داد که بتواند به رهبران ارشد نظام دسترسی داشته باشد و در کنار آنها بر مناسبات سیاسی و اقتصادی تأثیر بگذارد، که به نوبه خود قدرت قابل توجهی برای او و حزب موتلفه اسلامی به همراه داشت.³ حزب موتلفه اسلامی، حزبی محافظه‌کار و از حامیان روحانیون سنتی حاکم بوده است. «اتاق بازرگانی ایران و چین» با عضویت ۶۵ تاجر راه‌اندازی شد اما در طول سال‌ها گسترش یافته است و طبق گزارش‌ها در حال حاضر حدود ۷۰۰۰ عضو دارد.⁴

همتای چینی اتاق بازرگانی

¹ <https://iccci.ir/>

² <https://www.eghtesadonline.com/n/39N5>

³ <https://irandataportal.syr.edu/islamic-coalition-party-motalefeh>

⁴ <https://iccci.ir/>

اتاق بازرگانی مشترک ایران و چین با شورای ارتقای تجارت بین‌المللی چین (CCPIT) [中国国际贸易促进委员会] یا اتاق بازرگانی بین‌المللی چین [中国国际商会] (CCOIC) همکاری می‌کند. CCPIT در سال ۱۹۵۲ تأسیس شد و در ظاهر یک "سازمان غیردولتی" است که در زمینه بسط و ترویج تجارت فعالیت می‌کند و "کارهای مربوطه در این زمینه را انجام می‌دهد و راهنمایی‌های دولت را می‌پذیرد"، اما از سال ۱۹۵۷ توسط دولت ایالات متحده به عنوان یک سازمان دولتی شناخته شده است که از ژانویه ۲۰۲۲ تحت مدیریت معاون وزیر بازرگانی سابق چین، رن هونگبین قرار دارد.^۵ این سازمان دارای یک نهاد در سطح ملی، وابستگان منطقه‌ای در چین (که قادر به تعامل با شرکای خارجی هستند) و دفاتر خارج از کشور (البته این شرکت در خود ایران دفتری ندارد).^۶

شورای ارتقای تجارت بین‌المللی چین در آوریل ۲۰۲۲ تفاهم‌نامه‌ای را با اتاق بازرگانی، صنایع و معادن ایران امضا کرد.^۷ جدیدترین اقدام آن در سطح ملی، برگزاری سمینار آنلاین اقتصاد و تجارت چین و ایران بود که در ۲ فوریه ۲۰۲۲ تشکیل شد^۸ و در ژوئن ۲۰۲۲ مراسم "همسان‌سازی آنلاین" را هم برگزار کرد.^۹ در همان ماه، رسانه‌ها گزارش دادند که اولین قطار باری بین وجهی نینگشیا را از طریق دریای خزر به مقصد ایران ترک کرد.^{۱۰}

فعالیت‌ها و حوزه‌های کاری

بر اساس اطلاعات موجود، شرکت بازرگانی و تامین مالی ایران و چین در حال حاضر خدماتی را به اعضا و همکاران خود در زمینه‌های زیر ارائه می‌کند:

<ul style="list-style-type: none"> • ارائه تسهیلات برای سرمایه‌گذاری مشترک بین دو کشور؛ • شناسایی و ارائه راهکارهایی برای حمایت از توسعه روابط تجاری میان ایران و چین؛ • بهبود آگاهی اعضا از طریق آموزش؛ • افزایش درک متقابل نهادها و جامعه در دو کشور؛ • ایجاد بهبود مستمر کمی و کیفی فعالیت‌های واحدهای تجاری در ایران و چین 	<ul style="list-style-type: none"> • حفظ بانک اطلاعاتی اقتصادی قوانین و مقررات دو کشور؛ • برگزاری رویدادها و نمایشگاه‌های تجاری با هدف ایجاد فرصت‌های اقتصادی برای دو کشور؛ • ارتباط با مقامات تصمیم‌گیرنده در دو کشور؛ • شناسایی چالش‌ها یا تضادها در روابط اقتصادی دو کشور؛
---	---

^۵ <https://www.cia.gov/readingroom/docs/CIA-RDP78-00915R000600210003-9.pdf>

^۶ <https://en.ccpit.org/infoById/b7b80d2ea05811eca0a60242ac1c0002/10>

^۷ <https://www.mofcom.gov.cn/dl/gbdqzn/upload/yilang.pdf>

^۸ <https://www.ccpit.org/a/20220223/20220223m2fi.html>

^۹ <https://www.ccpit.org/a/20220629/20220629trfs.html>

^{۱۰} <https://www.globaltimes.cn/page/202206/1268604.shtml>

--	--

ساختار داخلی و سطوح عضویت

بر اساس آئین‌نامه اتاق بازرگانی مشترک ایران و چین، این نهاد توسط هیئت مدیره‌ای به انتخاب اعضا اداره می‌شود. عضویت در این اتاق دارای سه سطح عضویت شامل استاندارد، عضو ناظر و عضو افتخاری است. در انتخابات هیئت‌مدیره فقط اعضای استاندارد حق رای دارند.

برای عضویت در نهاد سه مرحله لازم شناسایی است:

-ارائه کارت بازرگانی (صادر شده از سوی وزارت بازرگانی برای بازرگانان و مشاغل که می‌خواهند در ایران تجارت کنند)؛

-پرداخت حق عضویت؛

-پذیرش اساسنامه موسسه.

در ساختار داخلی این سازمان کمیته‌ها و کمیسیون‌های مختلفی فعالیت دارند که به اعضا خدمات مختلفی ارائه می‌کنند.

کمیته‌ها و کمیسیون‌های این نهاد به شرح زیر است:

<ul style="list-style-type: none"> ● کمیسیون سرمایه‌گذاری ● کمیسیون صنعت و معدن ● کمیسیون حمل و نقل و بازرگانی ● کمیته مقررات و داوری ● کمیته تبلیغات و انتشارات، بازاریابی و نمایشگاه 	<ul style="list-style-type: none"> ● کمیته ویزا ● کمیته عضویت ● کمیته هنگ کنگ ● کمیته تایوان
---	--

رهبری و کارکنان کلیدی

توجه به هیئت‌مدیره و رئیس اتاق بازرگانی مشترک ایران و چین و حوزه‌های فعالیت‌های آنها از اهمیت قابل‌توجهی برخوردار است. از جمله اینکه اسدالله عسکراولادی از بدو تاسیس اتاق بازرگانی مشترک ایران و چین تا زمان مرگش در شهریور ۱۳۹۸ ریاست این اتاق را بر عهده داشت.

اعضای فعلی هیئت‌مدیره اتاق بازرگانی مشترک ایران و چین عبارتند از:

<ul style="list-style-type: none"> ➤ مجیدرضا حریری - رئیس ➤ مهدی چنگیزی آشتیانی - معاون اول رئیس 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ افشین امینی: عضو ➤ فرهاد منصوبی: عضو
--	---

➤ سعید اشتیاقی: عضو ➤ بهرام ملکی دلارستقی: عضو ➤ میثم صنیعی‌فر: بازرس	➤ مصطفی مالکی تهرانی - معاون دوم رئیس ➤ یوسف باپیری: خزانه‌دار ➤ رویا وزیری: عضو
---	--

به غیر از مجیدرضا حریری، سایر اعضای این هیات‌مدیره حضور بسیار کمی در رسانه‌ها دارند. با این حال، تیم تحقیقاتی این پژوهش تعدادی از این افراد را برای این تحقیق مورد بررسی قرار دادند تا مشخص شود که چه نهادهای تجاری دیگری در فعالیت‌های این اتاق درگیر هستند.¹¹ اطلاعات جمع‌آوری شده می‌تواند مبنایی برای تحقیقات گسترده‌تر و بیشتر در آینده باشد.

مجیدرضا حریری - رئیس

مجیدرضا حریری (به شماره کد ملی 0046365151) از ۲۵ دسامبر ۲۰۲۱ تاکنون رئیس اتاق بازرگانی مشترک ایران و چین بوده است. وی از ۲۲ فوریه ۲۰۰۳ و حداقل برای دو دوره به عنوان "بازرس" (نظارت بر انطباق داخلی و مبارزه با فساد) در این نهاد حضور داشته است. وی در مدت حضور در این نهاد، همزمان رئیس هیئت مدیره شرکت دیگری به نام «انجمن صادرکنندگان غیرتجاری صنایع دستی ایران» شد. او از تاریخ ۲۸ دی ماه ۱۳۹۴ در این شرکت مشغول به فعالیت بوده است و در تاریخ ۲۲ اسفند ۱۳۸۸ به عنوان معاون بازرسی اتاق بازرگانی ایران و کانادا انتخاب شد. فقط اطلاعات کمی در مورد فعالیت‌های حریری در این سمت وجود دارد، و همچنین چندان مشخص نیست که این روابط و شبکه شرکت‌ها چگونه ممکن است به نفع هر شرکت سودآوری داشته باشد. حریری البته پیش از آن، در ۴ نوامبر ۲۰۰۴، شرکت دیگری به نام "مشاوران فناوری تجارت بین‌المللی شرق" را ثبت کرد و به عنوان مدیر اجرایی آن مشغول به فعالیت شد.

از فعالیت‌های او در آنجا اطلاعات اندکی در دسترس است، به جز سه نام دیگر که از شرکای او در این شرکت بودند.

یوسف باپیری: خزانه‌دار

یوسف باپیری (به شماره کد ملی 2880320607) خزانه‌دار اتاق بازرگانی مشترک ایران و چین است. او همچنین در چند شرکت دیگر مشارکت و حضور داشته است. به عنوان مثال، او در ۲۱ شهریور ۱۳۹۰ شرکتی را به نام «شرکت باپیران نور» به ثبت رساند که در آن به عنوان رئیس هیئت مدیره و مدیر اجرایی فعالیت می‌کرد. سپس در تاریخ ۱۵ خرداد ۱۳۹۷ به ریاست هیئت مدیره «شرکت نورین سپهر جم» رسید. از فعالیت‌های او در این شرکت‌ها فقط اطلاعات کمی در دسترس است.

¹¹ <http://www.rrk.ir/>

افراد بیشتری در رهبری و مدیریت اتاق بازرگانی مشترک ایران و چین موضوعی حضور دارند و برخی از اطلاعات در آنها در دسترس عموم قرار دارد و قابل بررسی است. با این حال، چالش این است که سیستم ثبت اطلاعات و فعالیت شرکت‌ها در ایران فاقد شفافیت‌های لازم است و لایه‌های مختلفی از شرکت‌ها و شرکت‌های فرعی می‌توانند کارهای دیگری را انجام دهند که از دید رسانه‌ها و افکار عمومی پنهان می‌مانند. اطلاعات مربوط به اینگونه نهادهای فرعی یا پوششی، به عمداً عموماً در دسترس عموم قرار نمی‌گیرد.

۳. اهمیت

افکار عمومی در ایران به طور کلی با نام اتاق بازرگانی مشترک ایران و چین به عنوان یکی از سازمان‌های مرتبط با رهبران و مدیران نظام جمهوری اسلامی آشنا هستند. این نهاد معمولاً دارای یک مقام مسئول است که به عنوان چهره شناخته شده آن واحد برای عموم مردم عمل می‌کند و مثلاً در رسانه‌ها و مصاحبه‌ها حاضر می‌شود. در ابتدا اسدالله عسگراولادی چهره رسانه‌ای اتاق بازرگانی مشترک ایران و چین بود. زمانی که اسدالله عسگراولادی در قید حیات بود و فعالیت‌های رسانه‌ای گسترده‌ای داشت و به همین ترتیب، افکار عمومی به دلیل ارتباط قوی او با نهادهای حاکمیتی در جمهوری اسلامی، با فعالیت‌های اتاق بازرگانی در مورد چین آشنا بودند. پس از درگذشت وی، حساسیت مردم نسبت به این فعالیت‌ها کاهش یافت. در حال حاضر رئیس سازمان (مجیدرضا حریری) چهره عمومی و رسانه‌ای اتاق بازرگانی مشترک ایران و چین به شمار می‌رود و مصاحبه‌ها و اظهارنظرهای او در برنامه‌های تلویزیونی، روزنامه‌ها و خبرگزاری‌های ایران پوشش داده می‌شود.

شایان ذکر است که در دو دهه اخیر، مدیران اتاق بازرگانی مشترک ایران و چین در اظهاراتی علنی گهگاه در مقاطعی از سیاست‌های اقتصادی دولت ایران انتقاد کرده‌اند. به عنوان مثال، آنها پیوسته از پیوستن ایران به گروه ویژه اقدام مالی (FATF) حمایت کرده‌اند و این در حالی است که حکومت ایران به شدت برای پیوستن به این گروه، مقاومت می‌کند، عمده دلیل مدیران اتاق بازرگانی مشترک ایران و چین در دفاع از پیوستن به این گروه احتمالاً به این خاطر است که ابتدا قوانین مربوطه اصلاح شود تا استانداردهای شفافیت FATF رعایت گردد و در نتیجه آن، ایران از لیست سیاه FATF خارج شود. با این حال، انگیزه رهبران اتاق بازرگانی مشترک ایران و چین به جای اصلاح، دستیابی به سود بیشتر است. آنها معتقدند تحریم‌های اعمال شده در پاسخ به سیاست‌های جمهوری اسلامی، عملاً هزینه‌های مبادلات تجاری بین ایران و چین را افزایش داده و در نتیجه سود در دسترس اعضای اتاق بازرگانی مشترک ایران و چین را به میزان قابل توجهی کاهش داده است. آنها راه‌حلهایی پیدا کرده‌اند، اما اینها هزینه‌هایی را به همراه دارد. در تحلیل نهایی، به جرات می‌توان گفت که بدون شک فعالیت‌های فاسدی در سطوح مختلف مرتبط با شرکت‌هایی که با چین کار می‌کنند، وجود دارد.

II. روش‌شناسی

۱. منبع استفاده شده

منابع مرجع برای این گزارش منابع باز هستند که در اختیار عموم مردم و پژوهشگران قرار دارند. از جمله خبرگزاری‌ها و روزنامه‌های ملی و محلی، روزنامه‌های رسمی جمهوری اسلامی ایران و سایت‌های رسمی شرکت‌هایی که در این تحقیق به آنها استناد شده است. همچنین در برخی موارد از اطلاعات مندرج در مصاحبه‌هایی استفاده شده که در رسانه‌های داخلی منتشر شده‌اند.

۲. محدودیت‌های منبع

گزارش‌های مالی و اکثر قراردادهای پروژه‌های شرکت‌های مرتبط با شرکت بازرگانی و تامین مالی ایران چین، در دسترس عموم نیست و اطلاعاتی درباره آنها منتشر نمی‌شوند. این محدودیت باعث می‌شود بسیاری از جنبه‌های درباره عملکرد افراد و شرکت‌های این شبکه، از دید رسانه‌ها و پژوهشگران پنهان بماند.

اگر امکان دستیابی به برخی گزارش‌های مالی، قراردادها و شرکای این شرکت‌ها وجود می‌داشت، قطعاً جنبه‌های بیشتری از نحوه عملکرد این شبکه و اینکه چه کسانی درگیر آن هستند، می‌توانست روشن شود.

ضمیمه:

فهرست افراد و شرکت‌هایی که در زمینه تجارت ایران و چین فعالیت می‌کنند:

لینک	تلفظ احتمالی دیگر	فرد یا نهاد
https://iccci.ir/	Iran-China Chamber of Commerce and Industries	Iran China Business and Financing Co.
https://en.ccpit.org/		CCPIT is the entity's counterpart Chinese
	Majid Reza Hariri Majid Reza Hariry Majid Hariri Majid Hariry	Majidreza Hariri مجید حریری
	Mehdi Changizi Mehdi Ashtiani Mehdi Changizy Mahdi Changizi Mahdi Ahstiani Mehdi Changiziashtiani	Mehdi Changizi Ashtiani مهدی چنگیزی آشتیانی
	Mostafa Malekitehrani	Mostafa Maleki Tehrani

مصطفی مالکی تهرانی	Mostafa Tehrani	
Yousef Bapiri یوسف باپیری	Yousif Bapiry	
Roya Vaziri رویا وزیری	Roya Vaziry	
Roya Vaziri رویا وزیری	Roya Vaziry	
Afshin Amini افشین امینی	Afshin Aminei Afsheen Amini	
Farhad Mansoori فرهاد منصور	Farhad Mansouri Farhad Mansoory	
Saeid Eshtiaghi سعید اشتیاقی	Saeid Ishtiaqi Saeed Eshtiaqi Saeed Ishtiaghi	
Bahram Maleki Delarestaghi بهرام ملکی دلارستانی	Bahram Maleki Bahram Delarestaghi Bahram Delarestaqi Bahram Maleki Bahram Malekidelarestaghi Bahram Malekidelarestaqi	
Meysam Sanieifar میثم صانعی فر	Meysam Saneefar Meisam Saneefar	
Ali Wala Trading Company	Ali Vala Trading Company Alivala Trading Company	https://www.alivala.com/
Hossein Javid حسین جاوید	Hosein Javied	
Haj Mehdi Yazdkhast حاج مهدی یزدخواست	Mehdi Yazdkhast Haji Yazdkhast	
Asan Tejarat Trading Company	Asan Trading Company	
Spadana Trading Company	Spanta Trading Company	
Sepahan Hamrah Company	Sepahanhamrah Company	
Vanix Trading Company	Wanix Trading Company	

